

Κάτοικοι: **22.300**

Η ρίζα της λέξης Άργος είναι συγγενική με των λέξεων αγρός και άρουρα. Σημαίνει έκταση γης, καλλιεργήσιμη πεδιάδα. Πάντα η πόλη του Άργους ήταν μεσογειακή αγροτική και όφειλε την ύπαρξή της στον εύφορο κάμπο που την περιβάλλει. Στην πόλη δεσπόζουν δύο λόφοι, η Λάρισα και η Ασπίδα. Έχουν μεγάλη ιστορία.

Ασπίδα ονομάζεται ο ένας λόφος γιατί η γεωλογική του κατασκευή είναι τέτοια που τον κάνει να μοιάζει με ανεστραμμένη ασπίδα. Εκεί κατέφευγαν οι Αργίτες σε καιρούς εχθρικών επιδρομών. Εκεί βρέθηκαν αρκετά αρχαία μνημεία, μεταξύ των οποίων ο ναός του Απόλλωνα και το στάδιο.

Η Λάρισα ήταν η κύρια ακρόπολη του Άργους. Η δημιουργία της ακρόπολης ανάγεται στον ΣΤ΄ π.Χ. αιώνα. Εκεί λειτουργούσαν ναοί, θέατρο, αγορά, ωδείο, λουτρά. Στα 1203, περιήλθε στην κατοχή του φεουδάρχη Λέοντα Σγουρού για να επανέλθει στην κυριότητα των Βυζαντινών στα 1212. Στην ανατολική πλαγιά του λόφου της Λάρισας βρίσκεται η Μονή της Παναγίας των Βράχων ή της Κατακεκρυμμένης που έχει χτιστεί στα ερείπια αρχαίου ναού, πιθανότατα της Ήρας.

Ναός της Ήρας βρίσκεται 7 χλμ. ανατολικά του Άργους ανάμεσα στην Τίρυνθα και τις Μυκήνες. Ευρήματά του εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο της πόλης.

Η εκκλησία του Αγίου Πέτρου δεν είναι αφιερωμένη στον ομώνυμο Απόστολο του Χριστού, αλλά στη μνήμη του επισκόπου Άργους, Πέτρου, ο οποίος έζησε κατά τον Ι΄ αιώνα. Εκοιμήθη το 950 και εορτάζεται στις 3 Μαΐου.

Από τα νεοκλασικά κτίρια ξεχωρίζουν το μέγαρο Κωνσταντόπουλου, που σχεδιάστηκε από τον Τσίλερ, τα σπίτια των στρατηγών Δ. Τσώκρη, Θ. Γκόρτον, Δ. Καλλέργη, καθώς και το κτίριο του Δημαρχείου.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 275.10.67.222, Τροχαία 275.10.67.247, ΟΤΕ 275.10.67.599, Δήμος 275.10.24.444, 275.10.68.336, Ταξί 275.10.67.616, 275.10.67.678, Ραδιοταξί 275.10.67.020, Νοσοκομείο 275.10.24.455.

Η ιστορία του Άργους

Ως να φανεί ο Διομήδης:

Οι συνωμοσίες και οι ίντριγκες ποτέ δεν έλειψαν από τον Αργολικό κάμπο, στα μυκηναϊκά χρόνια. Κάποια στιγμή, δικαιώματα στον θρόνο του Άργους είχαν τρεις οικογένειες: Οι Αναξαγορίδες, απόγονοι του Αναξαγόρα, γιου του Μεγαπένθη κι εγγονού του Προίτου, οι Μελαμποδίδες (απόγονοι του σοφού αλλά και σκληρού μάντη Μελάμποδα) και οι Βιαντίδες, απόγονοι του Βιαντα, αδελφού του Μελάμποδα.

Γιος του Βιαντα ήταν ο Ταλαός, ένας από τους Αργοναύτες, πατέρας πέντε παιδιών, ανάμεσα στα οποία ο Πρώνακτας και ο Άδραστος. Στα χρόνια της βασιλείας του Πρώνακτα, οι δυο άλλες οικογένειες στασίασαν με ηγέτη τον Αμφιάραο, απόγονο του Μελάμποδα. Σκότωσαν τον Πρώνακτα, ενώ ο αδελφός του βασιλιά, Άδραστος, πρόλαβε να διαφύγει στη Σικυώνα. Ο εκεί βασιλιάς, Πόλυβος, του πρόσφερε σύζυγο την κόρη του και προίκα το βασίλειο.

Επικεφαλής του στρατού της Σικυώνας, ο Άδραστος εκστράτευσε εναντίον του Άργους. Μάχη όμως δεν έγινε. Ο Αμφιάραος είχε μετανιώσει, αναγνώρισε τα δικαιώματα του Άδραστου στον θρόνο και συμφιλιώθηκε μαζί του. Η συμφιλίωση επισφραγίστηκε με τον γάμο του Αμφιάραου με την Εριφύλη, αδελφή του Άδραστου. Και, σύμφωνα με μια εκδοχή, καθασιάστηκε με την καθιέρωση των Νεμέων (εορτών και πανελληνίων ανά δύο χρόνια αγώνων) προς τιμή του νεκρού Πρώνακτα.

Ο Άδραστος πάντρεψε τη μια του κόρη με τον Τυδέα, έκπτωτο βασιλιά της Καλυδώνας, οργάνωσε την πρώτη εκστρατεία των Επτά επί Θήβας, μόλις διασώθηκε μόνος αυτός, οργάνωσε και την εκστρατεία των Επιγόνων που κατέληξε στην κατάληψη της Θήβας και είναι αυτός που κατά κάποια εκδοχή ίδρυσε τα Πύθια (επίσης γιορτές και πανελλήνιους ανά πέντε χρόνια αγώνες). Πέθανε στην περιοχή της Μεγαρίδας όπου είχε θάψει τον γιο του, Αιγιαλέα, μοναδικό θύμα της δεύτερης εκστρατείας εναντίον της Θήβας.

Οι Βιαντίδες εξέλιπαν από το Άργος, αν και η κόρη του Άδραστου απέκτησε από τον Τυδέα γιο, τον ήρωα Διομήδη με την βροντερή φωνή, έναν από τους πορθητές της Θήβας. Εξέλιπαν και οι Μελαμποδίδες, καθώς ο γιος του Αμφιάραου έγινε μητροκτόνος και περιπλανήθηκε δεξιά κι αριστερά, ιδρύοντας πόλεις. Στο Άργος έμειναν να κυβερνούν οι Αναξαγορίδες, οι απόγονοι του Προίτου και πραγματικοί δικαιούχοι του θρόνου από αρρενογονία. Τελευταίος της σειράς ήταν ο Σθένελος, κολλητός φίλος του Διομήδη.

Διομήδης και Σθένελος μετείχαν σε πολλές περιπέτειες, βρέθηκαν μνηστήρες της ωραίας Ελένης στην αυλή του Τύνδαρου, δέθηκαν με τον όρκο να βοηθήσουν τον Μενέλαο, όποτε το χρειαζόταν (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία της Ιθάκης**»: Οδυσσέας και Πηνελόπη) και βρέθηκαν επικεφαλής της αποστολής του Άργους στην εκστρατεία στην Τροία: Περιλάμβανε στρατό και ογδόντα μαύρα πλοία από τις πόλεις Άργος, Τίρυνθα, Ερμιόνη, Ασίνη, Τροιζήνα, Ηιόνες, Επίδαυρο, Αίγινα και Μάσητα. Κατά τον Όμηρο (Ιλιάδα Β 559 – 564), όλων αρχηγός ήταν ο Διομήδης. Στο πλάι του στεκόταν ο Σθένελος (ηνίοχός του σε κάποιες μάχες), ενώ τρίτος της παρέας ερχόταν ο Ευρύαλος, εγγονός του Βιαντίδη Ταλαού από άλλο γιο.

Έργα και ημέρες στην Τροία:

Κατά την Ιλιάδα, η δράση του Ευρύαλου στην Τροία περιορίστηκε στο να σκοτώσει τέσσερις Τρώες σε μάχη και στην ήττα του από τον Επειό, στην πάλη, στους αγώνες για να τιμηθεί ο νεκρός Πάτροκλος. Ο Σθένελος αναφέρεται ως πιστός φίλος του Διομήδη και υπερασπιστής του: Όταν ο Αγαμέμνονας αποκάλεσε τον Διομήδη, φοβητσιάρη, σε σύγκριση με τον πατέρα του, Τυδέα, ο Σθένελος βγήκε μπροστά και του είπε (Ιλιάδα 404 – 410):

«Ατρείδη, μη λες ψέματα, αφού ξέρεις να πεις το σωστό. Εμείς περηφανευόμαστε ότι είμαστε πολύ καλύτεροι από τους πατέρες μας. Εμείς κυριεύσαμε και την πολιτεία της Θήβας της επτάπυλης, μ' όλο που οδηγούσαμε πιο λίγο στρατό κάτω από τα δυνατά της τείχη, γιατί είχαμε εμπιστοσύνη στα σημάδια των θεών και στη βοήθεια του Δία. Εκείνοι όμως χάθηκαν από τις δικές τους κακοκεφαλίες. Γι' αυτό, μη βάζεις τους πατέρες μας σε ίδια τιμή με μας ».

Ο ίδιος ο Διομήδης δεν είχε ανάγκη να υπερασπιστεί τον εαυτό του καθώς μιλούσαν τα ίδια του τα έργα: Οι πρώτες μέρες των μαχών του ανήκουν. Κάπου, ο ποιητής τον θέλει περίπου όμοιο με τον Αχιλλέα, με τον οποίο ο Διομήδης βρισκόταν σε συνεχή κρυφό ανταγωνισμό. Οι δυο τους ποτέ δεν αντάλλαξαν λέξη. Κι όταν ο Αχιλλέας αρνήθηκε να πολεμήσει παρ' όλη την πρεσβεία που του έστειλε ο αρχηγός των Αχαιών, ο Διομήδης κατηγορήσε τον Αγαμέμνονα ότι άδικα ταπεινώθηκε. Κι ότι αυτός μόνος, με σύντροφο τον Σθένελο, μπορούσε να πάρει την Τροία. Ο Αχιλλέας βέβαια είχε πει ότι μπορούσε να πάρει την Τροία μόνος του με τη βοήθεια του φίλου του Πάτροκλου.

Η παράλληλη δράση των δύο παρουσιάζεται και σε άλλα σημεία:

Ο Διομήδης, στην αρχή των εχθροπραξιών, δέχτηκε επίθεση από τον Πάνδαρο και από τον Αινεία, τον γιο της Αφροδίτης και μελλοντικό γενάρχη των Ρωμαίων. Σκότωσε τον Πάνδαρο με το δόρυ του κι ανάγκασε τον Αινεία να πέσει στο χώμα, χτυπώντας τον με ένα λιθάρι. Κι όταν η Αφροδίτη προσπάθησε να προστατέψει τον γιο της, την τραυμάτισε στο χέρι. Σώθηκε τελικά ο Αινείας αλλά έπειτα από επέμβαση του Απόλλωνα. Στην περίπτωση του Αχιλλέα, ο Αινείας σώθηκε χάρη σε παρέμβαση του θεού Ποσειδώνα.

Την τρίτη ημέρα των εχθροπραξιών, ο Διομήδης τραυμάτισε με το δόρυ του τον Έκτορα αλλά πληγώθηκε από τον Πάρι στον ταρσό (κάτω από τον αστράγαλο) του δεξιού του ποδιού. Ο Αχιλλέας σκότωσε τον Έκτορα και σκοτώθηκε από τον Πάρι με χτύπημα στην φτέρνα του.

Στα κατορθώματα του Διομήδη στην Τροία συγκαταλέγονται και η μονομαχία του με τον θεό του πολέμου, Άρη, τον οποίο κατόρθωσε να πληγώσει, ο από το χέρι του θάνατος πολλών Τρώων (ανάμεσα στους οποίους και δυο γιοι του Πριάμου) και η νίκη του στην αρματοδρομία, στους αγώνες προς τιμή του νεκρού Πατρόκλου. Στους ίδιους αγώνες,

μονομάχησε με τον Αίαντα στο κοντάρι αλλά οι λοιποί Αχαιοί διέκοψαν την αναμέτρηση, επειδή φοβήθηκαν για τη ζωή του Σαλαμίνιου ήρωα.

Νικητής και τροπαιούχος, γύρισε κάποια στιγμή στην πατρίδα του. Αυτά που βρήκε, δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικά: Όπως η γειτόνισσά της στις Μυκήνες, Κλυταιμνήστρα, είχε συνδεθεί ερωτικά με τον Αίγισθο, έτσι και η γυναίκα του, Αιγιάλεια (η πιο μικρή από τις κόρες του Άδραστου), είχε αποκτήσει δεσμό με τον Κομήτη, γιο του Σθένελου, στον οποίο ο Διομήδης είχε εμπιστευτεί την φροντίδα της οικογένειάς του.

Ο Διομήδης γλίτωσε την δολοφονία αλλά αναγκάστηκε να φύγει στα δυτικά. Τέσσερις εκδοχές του μύθου διηγούνται τις περιπέτειές του ώσπου να τον βρει ο θάνατος.

Η γενιά των Τημενιδών:

Οι πρώτοι Δωριείς βασιλιάδες του Άργους υπερηφανεύονταν ότι κατάγονται από τον κατακτητή της περιοχής, Ηρακλείδη Τήμενο. Ο σημαντικός ρόλος που το Άργος διαδραμάτισε ως κράτος, τοποθετείται στα χρόνια του Φεΐδωνα (θεωρούμενου ως 9^{ου} απόγονου του Τήμενου). Μόνο που δεν γνωρίζουμε ποια ήταν αυτά τα χρόνια.

Η πληροφορία ότι ο Φεΐδων βοήθησε τους Πισάτες να αποσπάσουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες από τους Ηλείους σηματοδοτεί το έτος 748 ή 744 π.Χ. Η πληροφορία ότι ένας από τους γιους του βρισκόταν ανάμεσα στους μνηστήρες της Αγαρίστης (580/575 π.Χ.), κόρης του τυράννου της γειτονικής Σικυώνας, Κλεισθένη (595 – 565 π.Χ.), τον τοποθετεί έναν αιώνα αργότερα. Κάποιοι έλυσαν το πρόβλημα υποθέτοντας ότι υπήρχαν δύο με αυτό το όνομα: Ο Φεΐδων βασιλιάς και ο Φεΐδων τύραννος. Έτσι κι αλλιώς, η περίπτωση του αναφερόταν στην αρχαιότητα ως παράδειγμα άνδρα που, από βασιλιάς, εξελίχθηκε σε τύραννο: Άνθρωπο με δικτατορικές εξουσίες που ψαλίδισε την ισχύ της αριστοκρατίας και πήρε πολλά φιλολαϊκά μέτρα. Οπωσδήποτε, η παράδοση τον θέλει να επεξέτεινε την ισχύ του κράτους ως την Αίγινα και να είναι ο πρώτος Ευρωπαίος που έκοψε νόμισμα, καταργώντας τους οβελίσκους (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία της Αίγινας**»: Τα πρώτα ευρωπαϊκά νομίσματα).

Στον «δεύτερο» Φεΐδωνα αποδίδεται η νίκη των Αργείων, σε μεγάλη μάχη (669 π.Χ.) κοντά στις Υσιές (πόλη ανάμεσα στο Άργος και την Τεγέα). Το Άργος αφαίρεσε από τη Σπάρτη την περιοχή της Κυνουρίας και περιέλαβε στα όριά του ολόκληρη την έκταση ως το ακρωτήριο Μαλέας, παίρνοντας και τα Κύθηρα. Ο Φεΐδων σκοτώθηκε το 660 π.Χ. μετέχοντας σε εμφύλια μάχη Κορινθίων. Ο διάδοχός του, Δημοκρατίδας, πήρε το Ναύπλιο (Ναυπλία, τότε) κι έδιωξε τους εκεί κατοίκους, στους οποίους οι Σπαρτιάτες παραχώρησαν γη στην περιοχή της Μεθώνης. Ο επόμενος ηγέτης του Άργους, Μέλτας, έχασε και ξαναπήρε την Αρκαδία. Όταν την έχασε, επέτρεψε στους Αρκάδες πρόσφυγες να ζήσουν στην Αργολίδα. Όταν την κέρδισε πάλι, αποκατέστησε τους Αρκάδες στις εστίες τους. Οι Αργείοι όμως ήθελαν να εποικίσουν οι ίδιοι την Αρκαδία. Επαναστάτησαν. Ο Μέλτας κατέφυγε στην Τεγέα όπου πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του με τιμές ευεργέτη.

Ήταν ο τελευταίος των Τημενιδών. Μετά από αυτόν, ο ανώτατος άρχοντας του Άργους εκλεγόταν και ασκούσε εξουσία έχοντας τον τίτλο του βασιλιά. Και είχε να αντιμετωπίσει πλήθος εξωτερικών εχθρών, ανάμεσα στους οποίους η γειτονική ανερχόμενη δύναμη της Σικυώνας και η άλλοτε «δική τους» Αίγινα.

Η πάλη για τη Θυρεάτιδα:

Η Θυρέα ήταν μια πόλη που βρισκόταν κοντά στο σημερινό Άστρος. Ανήκε στο κράτος του Άργους όπως και η ευρύτερη γύρω περιοχή που ονόμαζαν Θυρεάτιδα (σημερινή Κυνουρία). Κάποια στιγμή, οι Σπαρτιάτες την κατέλαβαν. Ξεκίνησε ένας μακροχρόνιος αιματηρός πόλεμος ανάμεσα στο Άργος και τη Σπάρτη. Πότε νικούσαν οι Αργείοι, πότε οι Σπαρτιάτες. Τα χρόνια περνούσαν, οι αντίπαλοι αιμοραγούσαν αλλά αποφασιστική νίκη δεν είχε σημειωθεί. Στα ενδιάμεσα των μαχών, όλο και κάποιος από τους υποτελείς του ενός ή του άλλου κράτους έβρισκε ευκαιρία να ελευθερωθεί, για να υποκύψει πάλι «με συνοπτικές διαδικασίες». Όμως, οι μάχες για τη Θυρεάτιδα έκαναν και τους δυο αντιπάλους να εξασθενούν. Συμφώνησαν να δώσουν τέλος σ' όλα αυτά:

Αργείοι και Σπαρτιάτες επέλεξαν από τριακόσιους οπλίτες. Θα συμπλέκονταν και οι νικητές θα έπαιρναν οριστικά την επίδικη περιοχή. Οι Σπαρτιάτες γύρισαν στη Σπάρτη, οι Αργείοι στο Άργος, περιμένοντας τις εξελίξεις. Η καθοριστική μάχη ξεκίνησε νωρίς το

πρωί. Συνεχιζόταν όλη μέρα. Όταν νύχτωσε, στο «πεδίο της τιμής» επιζούσαν δυο Αργείοι κι ένας Σπαρτιάτης, ο Οθρυάδης.

Οι δυο Αργείοι πανηγύρισαν τη νίκη τους (δυο αυτοί, ένας ο εχθρός) κι έσπευσαν στο Άργος να την αναγγείλουν. Ο Σπαρτιάτης παρέμεινε στον τόπο της μάχης. Όλη νύχτα, συγκέντρωνε τα όπλα των 298 νεκρών Αργείων. Τα επέδειξε ως λάφυρα στις αντιπροσωπείες των δυο πόλεων που κατέφθασαν εκεί την άλλη μέρα. Ήταν ο μόνος «κάτοχος» του πεδίου της μάχης κι άρα ήταν ο νικητής.

Ξεκίνησε καβγάς για το ποιος πραγματικά είχε νικήσει. Κατέληξε σε νέα και άγρια μάχη με τους Σπαρτιάτες να πετυχαίνουν περιφανή νίκη (μέσα ΣΤ' π.Χ. αιώνα). Η περιοχή της Θυρεάτιδας πέρασε οριστικά στην κατοχή των Σπαρτιατών αν και οι Αργείοι ποτέ δεν παραιτήθηκαν από τη διεκδίκησή της. Οι επόμενοι (ως τα μέσα του Δ' π.Χ.) δυο αιώνες ήταν για το Άργος περίοδος μάταιων αγώνων για την επανάκτηση της Θυρεάτιδας.

Τελέσιλλα και Κλεομένης:

Ήταν γύρω στα 520 με 510 π.Χ., όταν ο βασιλιάς Κλεομένης Α' της Σπάρτης αποφάσισε να τελειώνει με το Άργος. Σικυώνιοι και Αιγινήτες συνασπίστηκαν μαζί του. Οι Αργείοι μπόρεσαν αρχικά να τα βγάλουν πέρα κι επέβαλαν πρόστιμο στη Σικυώνα και στην Αίγινα, από 500 τάλαντα η καθεμιά. Η Αίγινα δεν τα πλήρωσε ποτέ. Η Σικυώνα κατέβαλε μόνο εκατό. Κι ο βασιλιάς Κλεομένης επανήλθε. Πρέπει να ήταν το 494 π.Χ.

Έβγαλε τους οπλίτες του σε μια περιοχή ανάμεσα στη Ναυπλία και την Τίρυνθα και βάδισε εναντίον του Άργους διασχίζοντας την πεδιάδα. Οι ελαφρά οπλισμένοι Αργείοι δεν ήταν σε θέση να τους αντιμετωπίσουν, όπως θα γινόταν αν οι Σπαρτιάτες έρχονταν από τις ορεινές διαβάσεις της Θυρεάτιδας.

Αναγκαστικά η μάχη δόθηκε στον ανοιχτό χώρο με αναπόφευκτο το αποτέλεσμα: Νίκησαν οι Σπαρτιάτες και νίκησαν κατά κράτος. Με γοργή προέλαση κινήθηκαν εναντίον της

ανυπεράσπιστης πόλης. Εκπληκτοι, είδαν να τους περιμένει μπροστά στο Άργος στρατός παραταγμένος κι έτοιμος για μάχη. Και στα τείχη, υπήρχαν πάμπολλοι υπερασπιστές, έτοιμοι κι αυτοί να πολεμήσουν τους εισβολείς. Ο Κλεομένης έστειλε κάποιους να μάθουν από πού προέκυψαν όλοι εκείνοι. Τα νέα, τον έβαλαν σε σκέψεις.

Η Τελέσιλλα ήταν λυρική ποιήτρια ξακουστή. Καταγόταν από επιφανή οικογένεια του Άργους. Αδύναμη και φιλάσθενη, είχε ρωτήσει το μαντείο των Δελφών, τι να κάνει με τη ζωή της και η Πυθία την είχε συμβουλέψει να ασχοληθεί με τις Μούσες. Αφιερώθηκε στη μούσα Ευτέρπη, προστάτισα της λυρικής ποίησης.

Όταν η Τελέσιλλα έμαθε ότι οι άνδρες του Άργους είχαν σκοτωθεί στη μάχη και ανεμπόδιστα πια κατέφθαναν οι Σπαρτιάτες, βγήκε στους δρόμους καλώντας τις γυναίκες να πάρουν όποιο όπλο έβρισκαν στα σπίτια τους και να βγουν μπροστά στην πόλη. Μάζεψε τους γέρους και τους δούλους και τους έστησε στις επάλξεις των τειχών. Όταν ο στρατός του Κλεομένη έφτασε μπροστά στην πόλη, οι γυναίκες του Άργους είχαν ήδη παραταχθεί με αρχηγό τους την αδύναμη Τελέσιλλα.

Ο Κλεομένης σκέφτηκε το προφανές: Αίσχος για τη Σπάρτη να νικήσει γυναίκες σε μάχη, χειρότερο αίσχος, αν ηττηθεί. Διέταξε μεταβολή κι αποχώρησε. Το Άργος σώθηκε, η ποιήτρια αναγνωρίστηκε ως εθνική ήρωας, μια ανάγλυφη στήλη στήθηκε προς τιμή της: Την παρίστανε με βιβλία στα πόδια της κι έτοιμη να φορέσει περικεφαλαία. Η στήλη υπήρχε ακόμα στα 170 μ.Χ.

Οι περί τιμής σκέψεις του βασιλιά Κλεομένη δεν έπεισαν τους Σπαρτιάτες. Στην πατρίδα του τον επιτίμησαν επειδή μπορούσε να πάρει εύκολα το Άργος και να το σβήσει από τον χάρτη αλλά δεν το έκανε. Και τον κατηγορήσαν ότι τα περί αίσχους της Σπάρτης, αν πολεμούσε με γυναίκες, ήταν προφάσεις εν αμαρτίαις: Μάλλον «τα είχε πιάσει».

Οι δούλοι στην εξουσία:

Οι επιπτώσεις από την ήττα ήταν πολύ άσχημες για το Άργος. Άνδρες να διαχειριστούν τα κοινά δεν υπήρχαν. Μόνο γυναίκες, γέροι και παιδιά. Και, φυσικά, δούλοι. Οι οποίοι ανέλαβαν τα ηνία του κράτους με την εποπτεία των γερόντων. Οι υποτελείς στο Άργος πόλεις όμως αυτονομήθηκαν. Ανάμεσά τους, οι Μυκήνες και η Τίρυνθα.

Τα χρόνια κυλούσαν, οι δούλοι συνέχιζαν να διοικούν, τα παιδιά μεγάλωναν, έγιναν έφηβοι, ανδρώθηκαν. Ήρθε στιγμή που ζήτησαν να πάρουν τις τύχες της πόλης στα χέρια τους. Οι δούλοι αρνήθηκαν να παραδώσουν την εξουσία. Έγινε μάχη. Οι νεαροί Αργείοι νίκησαν και οι δούλοι κατέφυγαν στην Τίρυνθα, νικημένοι αλλά ελεύθεροι. Η εξουσία όμως τους είχε αρέσει. Οργανώθηκαν κι εκστράτευσαν εναντίον του Άργους, να πάρουν την πόλη. Με δυσκολία μεγάλη, οι Αργείοι μπόρεσαν να απαλλαγούν από αυτούς οριστικά.

Στον ορίζοντα όμως είχαν ήδη φανεί οι Πέρσες. Οι Μυκηναίοι έσπευσαν στο πλάι των Ελλήνων, μετέχοντας στην αρχική φάση της μάχης των Θερμοπυλών. Μυκηναίοι και κάτοικοι της Τίρυνθας συντάχθηκαν στις Πλαταιές. Οι Αργείοι δεν πολέμησαν. Ως πρόφαση πρόβαλαν την άρνηση των Σπαρτιατών να μοιραστούν την αρχηγία των Ελλήνων μαζί τους. Στην ουσία, επειδή έτρεφαν την ελπίδα ότι θα βρουν ευκαιρία να ξαναπάρουν τη Θυρεάτιδα. Δεν τους βγήκε. Ίσως και να μην μπορούσαν.

Τα σχέδια του Θεμιστοκλή:

Κανένας δεν θυμόταν πότε, παλιά, είχε νικήσει Αργείος στους Ολυμπιακούς αγώνες, αν ποτέ υπήρξε στην Ολυμπία νικητής από το Άργος. Στα 480 π.Χ., ένα αγόρι από το Άργος (το μόνο που γι' αυτό γνωρίζουμε, είναι ότι το όνομά του λήγει σε ...κων) νίκησε στην πάλη παιδων. Το 476 π.Χ., ο νεαρός Αργείος Δάνδης έτρεξε σαν βέλος και πήρε την κότινο στον δίαυλο (δρόμο δύο σταδίων ή 384 μ.). Τέσσερα χρόνια αργότερα, στα 472 π.Χ., ο ίδιος Δάνδης, ξαναβγήκε Ολυμπιονίκης, τρέχοντας στο αγώνισμα του ενός σταδίου (δρόμος 192 μ.) αλλά στο Άργος παραληρούσαν και για τον θρίαμβό τους στο τέθριππο, στην ίδια Ολυμπιάδα: Το άρμα με τα τέσσερα άτια που εκπροσωπούσε την πόλη τους και όχι κάποιον ιδιωτικό στάβλο, όπως τότε συνηθίζοταν, είχε βγει πρώτο στις αρματοδρομίες.

Για την Ελλάδα όλη, η διπλή νίκη των Αργείων ένα σήμαινε: Μια γενιά μετά τον αφανισμό

από τον Κλεομένη, η αρχαία πόλη διέθετε πάλι άνδρες ικανούς να νικούν. Ο πρώτος που θέλησε να εκμεταλλευτεί το γεγονός αυτό ήταν ο Αθηναίος Θεμιστοκλής. Η Αθηναϊκή συμμαχία είχε πια παγιωθεί χάρη στην άσχημη συμπεριφορά του στρατηγού της Σπάρτης, Πausanία, και στον απομονωτισμό των Σπαρτιατών. Η Σπάρτη όμως σφυρηλατούσε την πελοποννησιακή της ηγεμονία και τίποτα δεν απέκλειε ότι κάποια στιγμή θα επιχειρούσε να ηγεμονεύσει σε όλη την Ελλάδα. Ο Θεμιστοκλής χρειαζόταν μια πελοποννησιακή σφήνα στα πλευρά των Σπαρτιατών. Το προαιώνιο μίσος των Αργείων εναντίον των Σπαρτιατών ευνοούσε τα σχέδιά του. Εργάστηκε σκληρά για την πραγμάτωσή τους. Πολύ περισσότερο που την εξουσία στο Άργος διαχειριζόνταν οι δημοκρατικοί, φίλοι της δημοκρατικής Αθήνας αλλά και του ίδιου ως αρχηγού του κόμματος των δημοκρατικών.

Οι κάτοικοι της Μαντινείας (στην Αρκαδία, ΒΑ της σημερινής Τρίπολης) κατοικούσαν σε πέντε διάσπαρτους οικισμούς. Οι Αργείοι τους προέτρεψαν να συγκεντρωθούν σε μια ισχυρή πόλη, ενώ οι ίδιοι συμμάχησαν με τους Τεγεάτες. Οι Σπαρτιάτες ένωσαν τον κίνδυνο κι άνοιξαν πόλεμο με το Άργος και την Τεγέα. Η μάχη (κοντά στην Τεγέα) έληξε υπέρ των Σπαρτιατών αλλά η νίκη τους αυτή δεν στάθηκε ικανή να αποτρέψει τους Μαντινείς από του να μαζευτούν όλοι σε μια πόλη ισχυρή και οχυρή. Και στην Πελοπόννησο υπήρχε ήδη συνασπισμός ικανός να αντιπαραταχθεί στη Σπάρτη.

Οι Σπαρτιάτες δεν άργησαν να καταλάβουν, ποιος κινούσε τα νήματα. Πλησίασαν τον φιλικό προς αυτούς Κίμωνα που ουσιαστικά είχε υποκαταστήσει τον Αριστείδη στο αντιπολιτευόμενο τον Θεμιστοκλή αριστοκρατικό κόμμα. Στα 471 π.Χ., ο Κίμων πέτυχε τον εξοστρακισμό του Θεμιστοκλή. Για τους Σπαρτιάτες όμως, ο μπελάς δεν είχε εκλείψει.

Ως τόπο εξορίας του, ο Θεμιστοκλής διάλεξε το Άργος. Με ορμητήριο την πόλη αυτή, διέτρεχε την Πελοπόννησο και ερχόταν σε συνεννοήσεις με εκπροσώπους διαφόρων πόλεων κρατών, ως ιδιώτης. Οι Σπαρτιάτες έβαλαν μπροστά τα μεγάλα μέσα:

Διεξάγονταν εκείνο τον καιρό στη Σπάρτη οι ανακρίσεις εναντίον του στρατηγού Πausanία που είχε έλθει σε επαφές με τους Πέρσες προκειμένου, με τη βοήθειά τους, να γίνει κυρίαρχος ολόκληρης της Ελλάδας. Οι Σπαρτιάτες γνωστοποίησαν στους Αθηναίους ότι ο Θεμιστοκλής, όπως προέκυψε από τα στοιχεία της ανάκρισης, είχε ανάμιξη στην προδοσία του Πausanία. Οι οπαδοί του Κίμωνα κατάφεραν να βγει απόφαση σύλληψης του Θεμιστοκλή. Οι Σπαρτιάτες προθυμοποιήθηκαν να βοηθήσουν στη σύλληψή του.

Ο Αθηναίος εξόριστος εγκατέλειψε το Άργος κι άρχισε την περιπλάνησή του ώσπου

κατέληξε στη Μαγνησία όπου και πέθανε (461 π.Χ.). Ο σπόρος όμως που είχε ρίξει, βρήκε έδαφος να φυτρώσει. Επωφελούμενοι (το 468 π.Χ.) από την επανάσταση των ειλωτών στη Σπάρτη, οι Αργείοι κατέστρεψαν τις Μυκήνες. Κατέστρεψαν και την Τίρυνθα (467 π.Χ.) κι εξανάγκασαν τους κατοίκους της να μετοικήσουν στο Άργος. Κι ένα χρόνο μετά τον θάνατο του Θεμιστοκλή, στα 460 π.Χ., το Άργος κυριαρχούσε στην Αργολίδα. Και οι πελοποννησιακές πόλεις που δεν επιθυμούσαν την παντοδυναμία της Σπάρτης, προσέβλεπαν σε αυτό. Ήδη, η απρέπεια των Σπαρτιατών που έδιωξαν ως αχρείαστη τη βοήθεια, την οποία ο Κίμων έσπευσε να τους προσφέρει (462 π.Χ.), όταν πολεμούσαν στην Ιθώμη (Γ' Μεσσηνιακός πόλεμος), επέσπευσε τον εναγκαλισμό Αθήνας και Άργους. Πρέπει να ήταν το 460 π.Χ., όταν η συμμαχία ανάμεσά τους επισφράγισε την αθηναϊκή δυσaréσκεια εναντίον της Σπάρτης. Στη μάχη της Οινόης, την ίδια χρονιά, Αθηναίοι και Αργείοι νίκησαν τους Σπαρτιάτες. Στη μάχη της Τανάγρας (458/5 π.Χ.), οι Αργείοι πολεμούσαν στο πλάι των Αθηναίων, εναντίον των Σπαρτιατών.

Τα χρόνια της ειρήνης:

Στα μισά του Ε' π.Χ. αιώνα, το Άργος είχε ανακτήσει τον παλιό σεβασμό των γειτόνων του κι αποτελούσε δύναμη υπολογίσιμη στην Πελοπόννησο, αντίπαλο δέος για τη Σπάρτη. Η λογική απαιτούσε τη λύση του «μη πολέμου». Σπάρτη και Άργος προχώρησαν στην υπογραφή μιας συνθήκης ειρήνης με 30χρονη διάρκεια (451 π.Χ.). Τιμήθηκε και από τις δυο πλευρές αλλά ωφέλησε κυρίως το Άργος. Ο, σύγχρονος του Φειδία, διάσημος γλύπτης Πολύκλειτος και ο επίσης διάσημος γλύπτης Αγελάδας οδήγησαν την Τέχνη σε υψηλά επίπεδα, δημιουργώντας σχολή κι αντικατοπτρίζοντας στο πρόσωπό τους την μεγάλη ακμή που οι πλαστικές τέχνες γνώρισαν στο Άργος εκείνη την εποχή.

Η δημοκρατία λειτουργούσε άσογα, η Εκκλησία του Δήμου ασκούσε την υπέρτατη εξουσία, τη διοίκηση είχε η Βουλή, ενώ υπήρχαν και οι αρτύνες (=διοικητές) και οι «ογδόντα». Σε έκτακτες περιπτώσεις, με ψήφισμά της, η Εκκλησία του Δήμου ανέθετε συγκεκριμένα καθήκοντα σε ομάδα πολιτών, κυρίως για θέματα που απαιτούσαν μυστικότητα.

Οι πολίτες του Άργους δεν ξεχνούσαν ότι όφειλαν την ησυχία τους στη στρατιωτική τους ισχύ. Με χρήματα του δημοσίου, διατηρούσαν μόνιμο στρατό χιλίων καλά εκπαιδευμένων ανδρών με πέντε στρατηγούς επικεφαλής. Ο νόμος όριζε ότι κάθε στρατηγός, όταν επέστρεφε από κάποια αποστολή, έπρεπε να δώσει πλήρη αναφορά των πράξεών του, πριν

να μπει στην πόλη και σε ορισμένη τοποθεσία (την έλεγαν Χάραδρο).

Με όλα αυτά, ενώ γύρω τους (από το 431 π.Χ.) μαινόταν ο Πελοποννησιακός πόλεμος, οι Αργείοι απολάμβαναν τα αγαθά της ειρήνης, ενώ οι Σπαρτιάτες είχαν έναν μπελά λιγότερο στο κεφάλι τους. Η συνθήκη έληγε το 421, χρονιά που έμελλε να συμφωνηθεί και η «Νίκειος ειρήνη» ανάμεσα στους εμπολέμους του Πελοποννησιακού. Έγκαιρα, οι Σπαρτιάτες ζήτησαν την ανανέωσή της. Οι Αργείοι έβαλαν όρο την επιστροφή της Θυρεάτιδας. Απορρίφθηκε. Οι διαπραγματεύσεις συνεχίζονταν, όταν Σπαρτιάτες και Αθηναίοι συμφώνησαν να ειρηνεύσουν. Η εξέλιξη δυσaréστησε τους Κορίνθιους!

Ήταν σύμμαχοι της Σπάρτης, φίλοι του Άργους, τους χρωστούσαν κιόλας, επειδή οι Αργείοι τους είχαν ειδοποιήσει για την εισβολή που οι Αθηναίοι ετοιμάζαν στην Κόρινθο, και με τίποτα δεν ήθελαν προσέγγιση Αθήνας και Σπάρτης που διαφαινόταν στον ορίζοντα και απειλούσε να θέσει όλη την Ελλάδα κάτω από την ηγεμονία τους. Πρότειναν στο Άργος τη δημιουργία τρίτου μετώπου, έτοιμοι για διμέτωπο αγώνα.

Στο Άργος βρήκαν ενδιαφέρουσα την πρόταση. Η αργολιδοκορινθιακή συμμαχία υπογράφηκε με τυμπανοκρουσίες και με ανοιχτή πρόσκληση ότι θα γίνονταν δεκτοί και όποιοι άλλοι ήθελαν εκτός από την Αθήνα και τη Σπάρτη. Έσπευσαν Μαντινείς και Ηλείοι. Στην ουσία, είχε δημιουργηθεί ένας νέος αντιλακωνικός συνασπισμός. Ο Αλκιβιάδης που τότε ήταν στα πράγματα, στην Αθήνα, έπιασε το νόημα. Οι φίλοι του στο Άργος έπεισαν την Εκκλησία του Δήμου να δεχτεί και τους Αθηναίους στη συμμαχία. Οι Κορίνθιοι που είχαν οραματιστεί τη δημιουργία του τρίτου μετώπου, δυσaréστηθηκαν και αποχώρησαν. Αργότερα, θα δένονταν πάλι στο άρμα της Σπάρτης. Οι Ηλείοι ούτε καν πρόλαβαν να φτάσουν έγκαιρα στη μοναδική μάχη που δόθηκε (και χάθηκε) από τον συνασπισμό (στην Μαντινεία, στα 418 π.Χ.). Και οι Μαντινείς αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν με τους Σπαρτιάτες. Οι αριστοκρατικοί πήραν προσωρινά την εξουσία στο Άργος και υπέγραψαν συμμαχία με τη Σπάρτη. Ανατράπηκαν με αιματηρή εξέγερση που οδήγησε στον θάνατο τους επικεφαλής αριστοκρατικούς και στην εξορία τους υπόλοιπους. Ο Αλκιβιάδης είχε πετύχει το ως τότε ακατόρθωτο: Η Αθήνα είχε αποκτήσει σύμμαχο το κραταιό Άργος. Θα αποδεικνυόταν σύμμαχος πιστός ως την τελική πτώση. Και μετά από αυτήν.

Τα χρόνια των πολέμων:

Το Άργος μετείχε στην εκστρατεία στη Σικελία. Συνέχισε να μετέχει και μετά τη φυγή του Αλκιβιάδη. Ακόμα και μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, το Άργος συνέχισε να τιμά τη συμμαχία. Κι όταν στην Αθήνα εγκαταστάθηκαν οι «τριάκοντα τύραννοι», το Άργος έγινε καταφύγιο των διωγμένων δημοκρατικών. Φυσικά, μετά την από τους Αθηναίους αποτίναξη του σπαρτιατικού ζυγού, το Άργος βρέθηκε στο πλάι της Αθήνας. Το περσικό χρυσάφι έστειλε συμμάχους τους και τις Θήβα και Κόρινθο.

Όσο ο Σπαρτιάτης Αγησίλαος εκστράτευε στην Ασία, ξέσπασε ο Κορινθιακός πόλεμος (395 π.Χ.). Ο αντιλακωνικός συνασπισμός ηττήθηκε πολλές φορές και η Αργολίδα υπέστη πολλές εισβολές και λεηλασίες από τους Σπαρτιάτες. Μια απόπειρα όμως των αριστοκρατικών της Κορίνθου να ανατρέψουν την κατάσταση οδήγησε στην «πολιτική ένωση της Κορίνθου με το Άργος» (392 π.Χ.). Στην ουσία, στην Κόρινθο εγκαταστάθηκε φρουρά από το Άργος. Η «Ανταλκίδειος ειρήνη» (387 π.Χ.) επανέφερε τα πράγματα στην αρχική τους θέση. Με το Άργος βαριά τραυματισμένο από τα δεινά του πολέμου.

Η άνοδος της Θήβας και η ανάδειξή της σε νέα δύναμη βρήκε τη Σπάρτη να κλονίζεται. Στο Άργος δημιουργήθηκε ρεύμα για νέο πόλεμο εναντίον της. Σχηματίστηκαν δυο παρατάξεις, η φιλοπόλεμη των δημοκρατικών και η αντιπολεμική των αριστοκρατικών. Η αντιπολεμική θέλησε να επιβάλει την άποψή της με τα όπλα. Στην εμφύλια σύρραξη αλληλοσκοτώθηκαν 1.500, περισσότεροι ίσως από τους νεκρούς των μαχών με τον εχθρό (370 π.Χ.). Το γεγονός έμεινε στην ιστορία ως ο «σκυταλισμός» (το θανάσιμο ξυλοκόπημα) του Άργους (αν και υπάρχουν απόψεις που συνδέουν τον σκυταλισμό με παλαιότερο συμβάν).

Οπωσδήποτε, οι δημοκρατικοί επικράτησαν και το Άργος βγήκε στον πόλεμο, στο πλάι της Θήβας. Τα αρχικά οφέλη πληρώθηκαν με πολύ αίμα καθώς ο πόλεμος συνεχιζόταν και οι ήττες διαδέχονταν η μια την άλλη. Συνέχισαν να πολεμούν εναντίον των Σπαρτιατών και μετά την κατάρρευση της Θηβαϊκής ηγεμονίας (362 π.Χ.). Στα 353 π.Χ., έχασαν τις Ορνεές, πόλη στα όρια της Σικυώνας. Στα 344 π.Χ., βρήκαν καινούριο καλό σύμμαχο στο πρόσωπο του Φιλίππου Β' των Μακεδόνων. Δικαιώθηκαν για την επιλογή τους, μετά τη μάχη στη Χαιρώνεια (338 π.Χ.). Ο Φίλιππος εισέβαλε στη Λακωνία, το κράτος της Σπάρτης περιορίστηκε στα αρχαία του σύνορα και, επιτέλους, η Θυρεάτιδα αποδόθηκε στο Άργος. Εξακολουθούσε να του ανήκει όταν, τον Β' μ.Χ. αιώνα, ο περιηγητής Πausανίας πέρασε από εκεί (σήμερα, ανήκει στην Αρκαδία).

Όμως, από την ημέρα που ο Σπαρτιάτης Οθρυάδης αμφισβήτησε την έκβαση της μονομαχίας των τριακοσίων επίλεκτων συμπατριωτών με τους ισάριθμους αντίστοιχους

του Άργους, είχαν περάσει πάνω από τριακόσια χρόνια πόνου, αίματος και συμφορών.

Ο θάνατος του Πύρρου:

Γρήγορα, οι κάτοικοι του Άργους κατάλαβαν ότι δεν ήσαν ακριβώς σύμμαχοι αλλά μάλλον υποτελείς στους Μακεδόνες. Συνέπραξαν στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία με μικρό σώμα (ο στρατηλάτης το έχρισε φρουρά των Σάρδεων) κι έσπευσαν πρώτοι στον πόλεμο των πόλεων του Νότου εναντίον των Μακεδόνων, όταν έμαθαν τον θάνατό του. Ο πόλεμος εκείνος (Λαμιακός, 323 – 322 π.Χ.) χάθηκε, μια εξέγερση (315 π.Χ.) πνίγηκε στο αίμα, νέος κυρίαρχος φάνηκε (γύρω στα 303 π.Χ.) ο Δημήτριος ο Πολιορκητής που πήρε την πόλη και τέλεσε εκεί τον γάμο του με την Δηιδάμεια, αδελφή του Πύρρου της Ηπείρου.

Μια γενιά αργότερα, ο Πύρρος άνοιξε πόλεμο με τον βασιλιά της Μακεδονίας ανιψιό του (γιο του Δημήτριου Πολιορκητή), Αντίγονο Γονατά. Στα 272, εκστράτευσε εναντίον της Σπάρτης. Έφτασε ως την αγορά της πόλης αλλά απέτυχε να την κυριεύσει.

Στα πράγματα, στο Άργος, βρισκόταν ο Αρίστιππος, φίλος του Αντίγονου Γονατά. Αρχηγός της αντίπαλης μερίδας ήταν ο Αριστέας που ζήτησε τη βοήθεια του Πύρρου, προκειμένου να επικρατήσει. Ο Πύρρος έσπευσε. Έσπευδε και ο Αντίγονος Γονατάς.

Με τη βοήθεια του Αριστέα, ανοίχθηκε σήραγγα από την οποία άντρες του Πύρρου μπήκαν κρυφά στην πόλη. Ο σαματάς από τα σκαψίματα έκανε τους Αργείους να πάρουν ειδηση, τι γινόταν. Οχυρώθηκαν στο ύψωμα Ασπίδα και ειδοποίησαν τον Αντίγονο Γονατά που ήδη βρισκόταν στη Ναυπλία. Κι από τον Νότο κατέφθαναν οι Σπαρτιάτες. Ο Πύρρος βρήκε σοφό να μπει κι αυτός στο Άργος. Το ξημέρωμα βρήκε τους Ηπειρώτες παγιδευμένους ανάμεσα στο ύψωμα Ασπίδα και τα τείχη της πόλης.

Ο Πύρρος έδωσε στους άντρες του εντολή να πάρουν την πύλη, ώστε όλοι να μπορέσουν να βγουν. Έφιππος κι ο ίδιος πολεμούσε τους Αργείους που προσπαθούσαν να τον αποκόψουν. Κάποιος νεαρός τον τραυμάτισε ελαφρά στο στήθος. Ο Πύρρος κινήθηκε εναντίον του. Από

την τάρτσα του σπιτιού της, η μητέρα του νεαρού παρακολουθούσε τη μάχη. Όταν είδε τον βασιλιά της Ηπείρου να στρέφεται προς τον γιο της, άρπαξε ένα κεραμίδι και το εκσφενδόνισε εναντίον του. Το κεραμίδι βρήκε τον Πύρρο κατακέφαλα. Έπεσε από το άλογο, βαριά τραυματισμένος. Τον αποτελείωσαν. Ήταν 46 χρόνων.

Ως τη ρωμαϊκή κατάκτηση:

Με όλα αυτά, ο φίλος του Αντίγονου Γονατά, Αρίστιππος, έγινε παντοδύναμος στο Άργος. Στα επόμενα χρόνια, εγκαθίδρυσε τυραννίδα και μάλιστα κληρονομική. Για μισό αιώνα (ως το 229 π.Χ.), την πόλη εξουσίαζαν οι τύραννοι. Ένας από αυτούς ήταν ο Αριστόμαχος που βρέθηκε στο στόχαστρο του Σικυώνιου στρατηγού της Αχαϊκής Συμπολιτείας, Άρατου. Η αντιπαλότητά μεταξύ τους ξεκίνησε στα 243 π.Χ., όταν ο Άρατος θέλησε να πάρει το Άργος και να το εντάξει στην Αχαϊκή Συμπολιτεία. Απέτυχε. Ο Αριστόμαχος εκτέλεσε ογδόντα επιφανείς Αργείους που θεώρησε οπαδούς της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Η πράξη δεν τον ωφέλησε. Στα 240 π.Χ., μια επανάσταση απέτυχε να επικρατήσει αλλά ο Αριστόμαχος σκοτώθηκε στη διάρκεια των μαχών. Τον διαδέχτηκε ο Αρίστιππος ο νεότερος.

Απέκρουσε επίθεση της Αχαϊκής Συμπολιτείας, έπνιξε νέα απόπειρα εναντίον του καθώς ο λαός δεν στήριξε την επανάσταση κι έχασε τις Κλεωνές που βρήκαν ευκαιρία να του πάρουν οι δυνάμεις της συμπολιτείας. Οργάνωσε εκστρατεία εναντίον των Κλεωνών. Τον αιφνιδίασε ο Άρατος και τον σκότωσε.

Νέος τύραννος ανέλαβε ο Αριστόμαχος ο νεότερος. Ο Άρατος ζήτησε να κουβεντιάσει μαζί του. Τον έπεισε ότι συμφέρον του Άργους ήταν να ενταχθεί στην Αχαϊκή Συμπολιτεία. Ο νέος τύραννος παραιτήθηκε πριν καλά καλά αναλάβει (229 π.Χ.). Αργότερα, θα γινόταν στρατηγός της συμπολιτείας.

Ως μέλος της Αχαϊκής Συμπολιτείας, το Άργος υπέστη τα μύρια όσα κατά τους πολέμους της με την Σπάρτη (224 – 221 π.Χ.). Η υποταγή της Σπάρτης στους συμμάχους της συμπολιτείας, Μακεδόνες, απέφερε στο Άργος την Μαντινεία που ο βασιλιάς Αντίγονος Δώσων τους χάρισε. Τη μετονόμασαν Αντιγόνεια. Οι Αργείοι ξαναβρέθηκαν στο άρμα των Μακεδόνων.

Ήταν τα χρόνια που η Αιτωλική Συμπολιτεία ανταγωνιζόταν την Μακεδονία και συμμαχούσε με τη Ρώμη. Οι Αιτωλοί μπήκαν στην Αργολίδα και την ερήμωσαν, χωρίς ούτε τον ναό της Ήρας να σεβαστούν. Το Άργος έμεινε πιστό στη Μακεδονία που πια είχε βασιλιά τον Φίλιππο Ε'. Ο οποίος Φίλιππος το χάρισε στον τότε ηγέτη της Σπάρτης, Νάβι, προκειμένου να τον προσελκύσει στην αντιρωμαϊκή παράταξη (197 π.Χ.).

Ο Νάβις πήρε το Άργος αλλά έστειλε μισθοφόρους του να πολεμήσουν στο πλάι της Ρώμης! Ακολουθώντας στο Άργος την πολιτική που ασκούσε και στη Σπάρτη, ο Νάβις προχώρησε σε παραγραφή όλων των χρεών και διανομή αγρών στους ακτήμονες. Την ίδια ώρα, δήμευσε τις περιουσίες των πλουσίων, ενώ η γυναίκα του ανέλαβε να αφαιρέσει από τις γυναίκες της πόλης κάθε κόσμημα που διέθεταν. Ο Πολύβιος την κατακρίνει. Ο Κορδάτος την επαινεί: Η πράξη της δεν είχε να κάνει με προσωπική κοκεταρία αλλά με πρόθεσή της να ενισχύσει το δημόσιο ταμείο. Η λεπτομέρεια είναι ότι σύζυγος του Νάβι ήταν η Απήγα, Αργίτισσα κόρη του άλλοτε τυράννου Αρίστιππου.

Με την προτροπή των μελών της Αχαϊκής Συμπολιτείας και με δικαιολογία τη διακήρυξη ότι οι ελληνικές πόλεις θα ήταν στο εξής ελεύθερες, οι Ρωμαίοι ξεκίνησαν πόλεμο εναντίον του Νάβι «για να ελευθερώσουν το Άργος» (195 π.Χ.), το οποίο υπεράσπιζε ο Πυθαγόρας, Αργεῖος κι αυτός, αδελφός της Απήγας. Ο στρατηγός των Ρωμαίων, Φλαμίνιος, πολιορκήσε την πόλη αλλά δεν κατόρθωσε να την πάρει. Βάδισε εναντίον της Σπάρτης. Ο Πυθαγόρας έσπευσε να βοηθήσει τον Νάβι με 3.000 άνδρες. Οι αριστοκράτες του Αργους βρήκαν ευκαιρία κι έδωξαν την ολιγάριθμη σπαρτιατική φρουρά που είχε μείνει εκεί. Την ίδια χρονιά, ο Νάβις αναγνώρισε την ανεξαρτησία των Αργείων.

Μισό αιώνα αργότερα, στα 146 π.Χ., το Άργος υπέκυψε στη Ρώμη.

Οι αιώνες της αφάνειας:

Στα χρόνια της ρωμαιοκρατίας, το Άργος γνώρισε οικονομική ακμή ως εμπορικό κέντρο και δεύτερη, μετά τη Σπάρτη, πόλη της Πελοποννήσου. Ως τα 267 μ.Χ. Τη χρονιά αυτή, οι

Γότθοι εισέβαλαν στην Πελοπόννησο και, ανάμεσα στα άλλα, λεηλάτησαν και ισοπέδωσαν το Άργος. Η πόλη ερήμωσε. Με τον καιρό, μπόρεσε να αναλάβει. Έναν αιώνα αργότερα, μπορούσε να χρηματοδοτεί τη δημόσια διοίκηση και να οργανώνει τους αγώνες της Νεμέας.

Ο σεισμός του 375, που ταρακούνησε ολόκληρη την Πελοπόννησο, είχε αποτέλεσμα και την κατάρρευση των τειχών που προστάτευαν το Άργος. Ούτε εκεί ούτε αλλού επιδιορθώθηκαν. Κι όταν, στα 395 – 396, οι Οστρογότθοι του Αλάρικου ενέσκηψαν στην Πελοπόννησο, καμιά οχύρωση δεν μπορούσε να τους σταματήσει. Το Άργος κυριεύτηκε. Ο Αλάρικος αποχώρησε κάποια στιγμή αφήνοντας πίσω του ερείπια. Η πόλη έπεσε στην αφάνεια. Από τον επόμενο αιώνα, διέθετε επίσκοπο. Μόλις στα 1189, η εκεί επισκοπή προάχθηκε σε μητρόπολη (στην 88^η θέση των μητροπόλεων που υπάγονταν στο πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης). Όχι για πολύ. Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204), το Άργος έχασε τα πρωτεία στην Αργολίδα, καθώς προτιμήθηκε το οχυρό Ναύπλιο. Η μητρόπολη έπεσε στην 115^η θέση. Ανάμεσα στα 1410 και 1445, το Άργος υπαγόταν στη μητρόπολη Ναυπλίου.

Επί τέσσερις αιώνες, το Άργος ακολουθούσε την τύχη του Ναυπλίου, τότε υποταγμένο στους Βενετσιάνους, τότε στους Οθωμανούς. Στους τελευταίους, οριστικά από το 1718.

Η επανάσταση του 1821:

Η οικογένεια των Περουκαίων του Άργους και οι συγγενείς τους της οικογένειας Βλάση ήταν μέλη της Φιλικής Εταιρείας στις παραμονές της επανάστασης του 1821. Η διστακτικότητα των προκρίτων στη διάσκεψη της Βοστίτσας (Αιγίου), τον Ιανουάριο του 1821, αλλά και η τουρκική πρόσκληση στους προεστούς να πάνε στην Τρίπολη, τους μούδιασε.

Μια τυχαία τουφεκιά από Τούρκο, στην αγορά του Άργους (23 Μαρτίου του 1821) προκάλεσε πανικό. Οι Τούρκοι νόμισαν ότι ξέσπασε επανάσταση κι έσπευσαν να κρυφτούν στο Ναύπλιο, ενώ οι πρόκριτοι έφυγαν για να μη συλληφθούν όμηροι.

Ο Σταματέλος Αντωνόπουλος σχημάτισε καγκελαρία (οργάνωση προμήθειας πολεμοφοδίων και όπλων). Μαζί με τον Νικόλαο Σπηλιωτόπουλο και τον Αθανάσιο Ασημακόπουλο, ξεκίνησε την επανάσταση. Μαζί με άλλους χωρικούς και κατοίκους του Άργους, κίνησαν εναντίον του Ναυπλίου. Σκόρπισαν όταν διαδόθηκε φήμη ότι Τούρκοι έρχονταν από την Τρίπολη. Όταν η φήμη διαψεύστηκε από τα πράγματα, στήθηκε οργανωμένη πολιορκία του Ναυπλίου. Λύθηκε τον Απρίλιο, όταν μαθεύτηκε ότι στην Αργολίδα εισέβαλε ο Κεχαγιάμπεης κι επέπεσε στο Άργος, όπου παρέμεναν αμέριμνα τα γυναικόπαιδα. Οι Αργείοι πολέμησαν για τα σπίτια τους αλλά νικήθηκαν. Επτακόσιοι έπεσαν στη μάχη, δεκαοχτώ κορίτσια που βιάστηκαν, έβαλαν τέρμα στη ζωή τους πέφτοντας σε φρεάτια γεμάτα νερό. Οι Τούρκοι πυρπόλησαν τα σπίτια, ενώ οι μαχητές σκόρπισαν στα γύρω υψώματα.

Ο περιορισμός των Τούρκων στην Τρίπολη και στο Ναύπλιο, ουσιαστικά άφησε ελεύθερο το Άργος. Η πτώση της Τρίπολης (Σεπτέμβριος 1821) το κατέστησε ασφαλές.

Πελοποννησιακή συνέλευση:

Στα τέλη του φθινοπώρου του 1821, η ελληνική επανάσταση είχε στερήσει στα νησιά, τη Ρούμελη και τον Μοριά. Οι αντικειμενικοί στόχοι της Φιλικής Εταιρείας είχαν επιτευχθεί. Εκείνο που χρειαζόταν πια ήταν η πολιτική οργάνωση και η διοίκηση των απελευθερωμένων περιοχών. Οι Φιλικοί και οι επαναστάτες δεν είχαν μπει σε τέτοια θέματα, ακριβώς για να μη δημιουργηθούν φατρίες και ανταγωνισμοί. Κάποιοι, όμως, έπρεπε να διοικούν. Ο Δημήτριος Υψηλάντης κι ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης έβαζαν επιτακτικά το ζήτημα.

Από την πλευρά τους, οι κοτζαμπάσηδες κι οι παραδοσιακοί πρόκριτοι δίσταζαν να προχωρήσουν σε εκλογές για την ανάδειξη κυβέρνησης καθώς τα δημοφιλή ονόματα εκείνης της εποχής ανήκαν σ' αυτούς που πολεμούσαν. Καθυστερούσαν, ώσπου να μπορέσουν να ελέγξουν και πάλι την κατάσταση και να σιγουρευτούν πως θα την ξαναπάρουν στα χέρια τους. Έτσι κι αλλιώς, ο πολύς κόσμος αυτούς γνώριζε ως πολιτικούς ηγέτες. Όμως, η λαϊκή πίεση ογκωνόταν. Στις απελευθερωμένες περιοχές άρχισαν να εκλέγονται οι πληρεξούσιοι που θα τις εκπροσωπούσαν σε μια εθνοσυνέλευση.

Οι παραδοσιακοί πρόκριτοι συσπειρώθηκαν γύρω από τον κοτζαμπάση της Μάνης, Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη (1765 – 1848). Τον είχαν διορίσει οι Τούρκοι, το 1816, με ενέργειες του Σουκιούρ μπέη που δεν ήταν άλλος από τον εξισλαμισμένο ξάδερφο του Πετρόμπεη και γιο του Σκυλογιάννη Μαυρομιχάλη. Ο Πετρόμπεης βρήκε αφοσιωμένο σύμμαχο τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο (1791 – 1865) που γύρισε, από το εξωτερικό, στο Μεσολόγγι, μόλις ξέσπασε η επανάσταση και αναδείχτηκε πολιτικός ηγέτης στη Δυτική Ελλάδα.

Στις 11 Οκτωβρίου, έφτασαν στο Άργος οι πρώτοι πληρεξούσιοι. Έρχονταν από την Ύδρα. Μαζεύτηκαν και οι Πελοποννήσιοι. Ο Πετρόμπεης καθυστερούσε. Όταν οι πληρεξούσιοι απείλησαν πως θα πάρουν τα όπλα, ο Μανιάτης κοτζαμπάσης αναγκάστηκε να ορίσει τη 1^η Δεκεμβρίου ως μέρα έναρξης των εργασιών της εθνοσυνέλευσης αλλά φρόντισε να συνεννοηθεί έγκαιρα με τον Μαυροκορδάτο.

Η πρώτη εθνοσυνέλευση ξεκίνησε την 1^η Δεκεμβρίου 1821, στο Άργος. Δεν προχώρησε. Από την αρχή διαπιστώθηκε πως οι Στερεοελλαδίτες πληρεξούσιοι έλειπαν. Τους καθυστερούσε σκόπιμα ο Μαυροκορδάτος αλλ' αυτοί που βρίσκονταν στο Άργος δεν το γνώριζαν. Μετά από θεελλώδη συζήτηση, υπερίσχυσε η πρόταση του Πετρόμπεη: Η συνάθροιση ονομάστηκε Πελοποννησιακή Συνέλευση με περιορισμένες αρμοδιότητες. Πάντα με προτάσεις του Μαυρομιχάλη, η συνέλευση προχώρησε στην εκλογή Πελοποννησιακής Γερουσίας. Πρόεδρος της γερουσίας εκλέχτηκε ο Δημήτριος Υψηλάντης. Το λαϊκό αίσθημα ικανοποιήθηκε. Όμως, η προεδρία ήταν αξίωμα χωρίς αντίκρισμα αφού η γερουσία δεν είχε ουσιαστικές αρμοδιότητες. Σύντομα, θα την υποκαθιστούσε η εθνοσυνέλευση όπου οι πρόκριτοι θα επέβαλαν τη θέλησή τους. Με τον Δημήτριο Υψηλάντη πρόεδρο της Βουλής.

Η πρώτη εθνοσυνέλευση έμελλε να γίνει στην Πιάδα, ένα χωριό κοντά στην αρχαία Επίδαυρο (γνωστό αργότερα ως Νέα Επίδαυρος).

Η καυτή δεκαετία:

Η Κόρινθος έπεσε στους Έλληνες στις αρχές του 1822, ενώ συνεχιζόταν η πολιορκία του Ναυπλίου. Στο Άργος είχε εγκατασταθεί η προσωρινή διοίκηση των ελευθερωμένων

εδαφών. Όμως, τον Ιούλιο του 1822, έφτασε στο Άργος η τρομερή στρατιά του Μαχμούτ Δράμαλη. Η προσωρινή διοίκηση των Ελλήνων διασκορπίστηκε, ενώ οι βουλευτές κατέφυγαν στα πλοία. Ο Κολοκοτρώνης σκέφτηκε ότι οι 9.000 άνδρες του Δράμαλη έπρεπε και να τραφούν. Έβαλε τον οπλαρχηγό Τσόκρη να καταστρέψει τα σπαρτά. Χωρίς τρόφιμα, ο Δράμαλης βρήκε σοφό να επιστρέψει στην Κόρινθο. Ο Κολοκοτρώνης τον περίμενε στα Δερβενάκια.

Ο Ιμπραήμ ήταν ο επόμενος που μπήκε στο Άργος: Το πυρπόλησε στις 14 Ιουνίου του 1825, αποχώρησε, επανήλθε τον Οκτώβριο του 1826, το λεηλάτησε για δεύτερη φορά. Την επόμενη χρονιά (1827), οι καταστροφές προήλθαν από την εμφύλια σύρραξη που ακολούθησε την 3^η Εθνοσυνέλευση (της Τροιζήνας), όταν η (εκλεγμένη) Αντικυβερνητική Επιτροπή έκανε το παν για να ματαιώσει την ανάληψη της εξουσίας από τον (απόντα ακόμη) Ιωάννη Καποδίστρια.

Στα 1829, ο Ιωάννης Καποδίστριας συγκάλεσε στο Άργος την Δ' Εθνοσυνέλευση με θέμα τις προτάσεις των μεγάλων δυνάμεων.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας δολοφονήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1831 με όλες τις ευλογίες των Γάλλων. Η (όση ήταν ελεύθερη) Ελλάδα αιματοκυλίστηκε στην προσπάθεια των επιγόνων να ελέγξουν την κατάσταση για δικό του καθένας λογαριασμό. Στα 1832, οι μεγάλες δυνάμεις κατέληξαν στο πρόσωπο του Βαυαρού Όθωνα ως βασιλιά της χώρας. Όμως, τα σώματα των ατάκτων δρούσαν φτάνοντας ως και να καταλύσουν ακόμα και την εθνοσυνέλευση. Η δήθεν Διοικητική Επιτροπή είχε βαλτώσει. Η αναρχία βασίλευε και ο Κολοκοτρώνης, όπως πάντα, προσπάθησε να βγάλει τα κάστανα από τη φωτιά. Τέλη Αυγούστου του 1832, στο Άργος, οργάνωσε σύσκεψη όλων των οπλαρχηγών.

Κατέληξαν να αντικαταστήσουν τα μέλη της Διοικητικής Επιτροπής που απουσίαζαν και να δημιουργήσουν μια νέα (στρατιωτική) επιτροπή που θα παρουσιαζόταν στον νεαρό βασιλιά εκπροσωπώντας τον ελληνικό στρατό. Οι μεγάλοι τα απέτρεψαν όλα αυτά.

Με ενέργειες των αντιπρέσβων, συγκλήθηκε η Γερουσία. Στις 21 Σεπτεμβρίου του 1832, με ψήφισμά της, ανέθεσε την προσωρινή διακυβέρνηση της χώρας στους Α. Ζαΐμη (του Αγγλικού κόμματος), Ιωάννη Κωλέττη (του Γαλλικού) και Α. Μεταξά (του Ρωσικού). Οι «συνταγματικοί» αντέδρασαν. Στις συγκρούσεις που ακολούθησαν, τα γαλλικά στρατεύματα που βρίσκονταν στο Ναύπλιο, αφόπλισαν τους άνδρες του τακτικού (τυπικού) τάγματος που συντάσσονταν με τους οπαδούς του νεκρού Καποδίστρια.

Οι αφοπλισμένοι κατέληξαν στο χωριό Κοφίνι, κοντά στο Άργος. Οι Γάλλοι συνέχισαν τις εκκαθαρίσεις στο Ναύπλιο υποστηρίζοντας φανερά τον Κωλέττη κι εκδιώκοντας κάθε Έλληνα του τακτικού στρατού ή των ατάκτων. Οι αποδιωγμένοι συγκεντρώνονταν στο Άργος.

Με την πρόφαση ότι χρειαζόταν σπίτια για τη στέγαση των Βαυαρών που έρχονταν, ο Ιωάννης Κωλέττης ζήτησε να μετακινηθούν στο Άργος τμήματα του γαλλικού στρατού, ελπίζοντας ότι κι εκεί θα «έμπαινε τάξη». Μετακινήθηκαν τέσσερις λόχοι. Στις 3 Ιανουαρίου του 1833, άλλοι τέσσερις λόχοι Γάλλων κατέφθασαν στο Άργος, από τη Μεσσηνία. Ο συνταγματάρχης διοικητής τους κατευθύνθηκε σε συγκεκριμένο σπίτι για να παραδώσει συστατική επιστολή που κουβαλούσε. Μέσα στο σπίτι βρισκόταν ο συνταγματάρχης πυροβολικού, Καλλισγούρος, μαζί με μερικούς στρατιώτες. Αρνήθηκε να ανοίξει. Ο Γάλλος έφερε ενισχύσεις, γκρέμισε την πόρτα, αφόπλισε και συνέλαβε τον Καλλισγούρο, τον έθεσε σε περιορισμό και ύψωσε τη γαλλική σημαία.

Την επομένη, 4 Ιανουαρίου 1833, Έλληνες άτακτοι επιτέθηκαν σε Γάλλους και σκότωσαν κάποιους από αυτούς. Οι Γάλλοι ανασυντάχθηκαν κι άρχισαν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις που εξελίχθηκαν σε μακελειό εναντίον των αμάχων. Οι Γάλλοι έσπαζαν τις πόρτες των σπιτιών, χιμούσαν μέσα και σκότωναν όποιον έβρισκαν μπροστά τους. Περίπου τριακόσιοι αθώοι πολίτες και γυναικόπαιδα σκοτώθηκαν εκείνη την ημέρα, έναντι περίπου σαράντα Γάλλων νεκρών. Οι άτακτοι είχαν διαφύγει στην ύπαιθρο. Η τάξη αποκαταστάθηκε με νέες δυνάμεις που κατέφθασαν από το Ναύπλιο.

Ο βασιλιάς Όθων κατέπλευσε στην Ελλάδα στις 25 Ιανουαρίου του 1833.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 8.6.2011)